

De boswet in Gelderland

Handreiking aan boseigenaren en beheerders

Inhoud

Geldt de boswet voor alle bos? 10

Welke vellingen moeten worden gemeld 14

Wanneer is er sprake van een kapverbod 17

Hoe kijkt de provincie aan tegen herplant op bosbouwkundig veant-woorde wijze 18

1	Inleiding	5
	De status van deze brochure	5
	De Boswet toen en nu	5
	De Boswet in het kort	6
2	Wanneer is de boswet van toepassing? (art1.4)	10
	De relatie met de gemeentelijke kapverordening	10
	De relatie met de ruimtelijke ordening, artikel 5, lid 1	11
3	De kapmelding, de wachttermijn en het kapverbod	14
	De kapmelding	14
	De wachttermijn	14
	Hakhoutbeheer	15
	Tijdelijk bos	15
	Handhaving	17
	Kapverbod (art. 13)	17
4	De herplantplicht	18
	Binnen drie jaar herplanten	18
	Bosbouwkundig verantwoorde herplant	18
	Uitstel van de termijn van herplant	19
	Ontheffing wijze van melden en herplanttermijn	19
	Compensatie van de herplantplicht	21
	Vrijstelling van de herplantplicht voor tijdelijk snelgroeiend bos	24
	Ontheffing van de herplantplicht (artikel 6, lid 2)	24
	Vrijstelling van de herplantplicht	25
	Ontheffing van meldings- en herplantplicht, wandelend bos	25
5	Boswet en ruimtelijke ordening	27
6	Landinrichting	28

Meer tijd voor natuurlijke verjonging 19

Kleinschalig bosbeheer 19

Tijdelijke bossen op landbouwgrond 24

Bos omvormen naar hei, schraalland ed 21, 24, 25

Voorwoord

Wie aan Gelderland denkt, denkt aan bos. Grote aaneengesloten bossen op de Veluwe, of kleine bosjes in het landgoederenlandschap van de Achterhoek. Bos is belangrijk voor onze provincie. Niet alleen in ecologisch opzicht, maar ook voor onze economie. Bos als leverancier van de duurzame grondstof hout, maar ook als groene long, als zuiveraar van lucht en water; als opslagcapaciteit voor drinkwater en als aantrekkingskracht voor Gelderland als gebied om te wonen, te werken en te recreëren.

Gelderland is Nederlands bosrijkste provincie. Toch is ook in onze provincie behoefte aan nog meer bos, vooral in de directe omgeving van de steden. In diverse stedelijke uitloopgebieden komen initiatieven hiervoor moeizaam op gang. Het kost veel tijd om nieuw bos te realiseren. En als het bos eenmaal geplant is, kost het nog zeker vijftig jaar voor er echt sprake is van bos.

Daarom zijn we in Gelderland dan ook heel zuinig op ons bestaande bos. Boswet en ruimtelijke ordening zijn instrumenten om ervoor te zorgen dat ons bos behouden blijft. Die instrumenten zijn hard nodig, de druk op bos is groot. Bos is in trek voor woningbouw, voor verblijfsrecreatie, maar ook voor uitbreiding van cultuurgrond. Vaak gaat het om kleine incidenten, maar bij elkaar opgeteld om veel hectares.

Sinds 1996 adviseren we als provincie over de uitvoering van de Boswet. Ik vind het een uitdaging om binnen de regels van de wet ruimte te bieden voor vernieuwing. Uitvoering van de Boswet anno 2001 betekent enige flexibiliteit in het grondgebruik en veel aandacht voor natuur. Deze brochure laat zien hoe we daar invulling aan geven. Ik vind het van groot belang dat boseigenaren en beheerders daarvan op de hoogte zijn. Ik reken op een goede samenwerking.

gedeputeerde J.C. Boxem

Inleiding

De status van deze brochure

In deze brochure staat hoe wij als provincie aankijken tegen de uitvoering en de handhaving van de Boswet. Formeel hebben wij slechts een adviserende rol aan de minister van LNV. Wij stellen onze adviezen aan de minister op conform deze brochure. De minister kan echter anders beslissen.

De Boswet toen en nu

De Boswet is het belangrijkste instrument om het toch al schaarse areaal bos in Nederland in stand te houden. In de huidige opzet dateert de wet uit 1961. De wet heeft nog niets aan betekenis ingeboet. Door verstedelijking en verdere intensivering van het cultuurlandschap is de druk op het bos nog steeds erg groot. Tegelijkertijd neemt het belang van bos voor onze maatschappij alleen maar toe.

Het meeste bos - ook in Gelderland - is in het verleden aangelegd voor de houtproductie. Tot eind jaren 80 werd overwegend beheerd volgens het kaalkapsysteem: zaaïen of planten in gelijkjarige monocultures die na een omloop van circa zestig jaar tegelijk werden geoogst. De Boswet en de bossubsidies sloten hier direct op aan.

Tegenwoordig vinden we de betekenis van bos voor natuur en recreatie minstens zo belangrijk. Bos vormt de hoefdmoot van onze Gelderse Ecologische Hoofdstructuur. Juli 2000 1999 hebben wij onze doelen hiervoor – en dus ook voor het Gelderse bos – op kaart vastgelegd. Wij zullen dit in 2001 uitwerken in concrete natuurgebiedsplannen.

Voor ons meeste bos streven we naar het samengaan van meerdere functies. We hebben een speciaal stimuleringsprogramma om in deze bossen houtproductie én natuur beter tot hun recht te laten komen. Samen met het Ministerie van LNV willen wij met ons project 'geïntegreerd bosbeheer' bevorderen dat bosbeheerders kleinschalig werken en waar mogelijk gebruikmaken van natuurlijke processen.

Naast multifunctioneel bos willen we op een aantal plekken ook bos met alleen een natuurdoelstelling. De meest kansrijke locaties daarvoor zijn oude groeiplaatsen, natuurlijke bosgemeenschappen en leefgebieden van bijzondere planten of dieren.

Ook zijn er gebieden waar we willen komen tot grote boslandschappen. Het is de bedoeling dat de mens - na eventueel omvormingsbeheer - in deze boslandschappen niet meer ingrijpt. We zullen de begrenzing van deze gebieden aangeven in de natuurgebiedsplannen.

Sinds 1996 adviseren wij over de uitvoering van de Boswet. De wet biedt in 2001 nog steeds goede handvaten voor de instandhouding van ons bos. We hebben gezocht naar een eenvoudig, controleerbaar systeem. Met een minimum aan inspanning voor boseigenaar en beheerder, en met garanties voor de instandhouding van het areaal. We controleren steekproefsgewijs, onder andere met behulp van luchtfoto's of de wet wordt nageleefd. We zullen de controle de komende jaren verscherpt inzetten op het opsporen van illegale vellingen en ongewenst gebruik. Landschapselementen in het agrarisch gebied staan erg onder druk. Onze terreincontrole spitst zich hierop toe. Daarbij treden we waar mogelijk gezamenlijk op vanuit Boswet en gemeentelijke kapverordening.

We baseren ons op ons beleid in omgevingsplannen, gebiedsvisies en de natuurdoelenkaart. We letten specifiek op waardevolle bostypen, oude boskernen, kansrijke locaties voor begeleid-natuurlijke boslandschappen en leefgebieden voor bijzondere planten of dieren.

De Boswet in het kort

Bent u - als boseigenaar of bosbeheerder - van plan om bos of bomen te kappen, dan bent u op basis van de Boswet verplicht dit een maand van te voren te melden. Ook verplicht de Boswet u om de grond waarop het bos of de bomen hebben gestaan binnen drie jaar opnieuw in te planten.

Geldt de Boswet voor alle bos? (zie bladzijde 10)

De Boswet is van toepassing op alle bossen en houtopstanden groter dan 10 are of - in geval van rijbepantingen - meer dan twintig bomen die gelegen zijn buiten de zogenaamde 'bebouwde kom Boswet'.

Als bos moet wijken voor bouwwerken (huizen, wegen, parkeerplaatsen et cetera) die zijn goedgekeurd in een bestemmingsplan dan hoeft daarvoor geen kapmelding te worden gedaan. Dat geldt nadrukkelijk alleen voor de grond die nodig is om het bouwwerk te realiseren.

Als voor de uitvoering van een werk de bestemming moet worden gewijzigd treedt de provinciale richtlijn 'Bos- en natuurcompensatie' in werking. Deze richtlijn is een uitwerking van het Streekplan.

Welke vellingen moeten gemeld worden? (zie bladzijde 14)

Vellingen die gericht zijn op de groei van de overblijvende houtopstand - dunningen - hoeven niet te worden gemeld. De provincie hanteert als maat dat open ruimten maximaal anderhalf maal de boomhoogte zijn, gemeten van stamvoet tot stamvoet. Het periodiek afzetten van hakhout of griend is niet meldingsplichtig.

Wanneer is sprake van een kapverbod? (zie bladzijde 17)

Bij elke kapmelding wordt in principe beoordeeld of de voorgenomen velling uit oogpunt van natuur en landschapsschoon aanvaardbaar is. In uitzonderlijke gevallen overweegt de provincie een kapverbod: bij bijzondere beplantingen, bijvoorbeeld voor oude groeiplaatsen, oude bomen, cultuurhistorisch waardevolle beplantingen, landschappelijk fraaie beplantingen, natuurbossen, beplantingen waar broedgevallen van rodelijstsoorten voorkomen et cetera. Ook bij grootschalige vellingen (groter dan 3 ha) en als er sprake is van een hoog tempo van vellingen (jaarlijks meer dan 10% van de bosoppervlakte) overwegen wij een kapverbod. Een kapverbod geldt voor telkens vijf jaar.

Hoe kijkt de provincie aan tegen herplant op bosbouwkundig verantwoorde wijze? (zie bladzijde 18)

Bos is meer dan een verzameling bomen. Bos is een levensgemeenschap, waarvan naast bomen ook andere planten, dieren en dood materiaal deel uitmaken. Wij vinden dat het bos bij het bosbouwkundige beheer vanuit deze gedachte moet worden benaderd. Dat betekent een zeer terughoudend gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen en meststoffen, het zoveel mogelijk intact houden van de bodemopbouw - dus niet diepploegen of het rooien van wortels, het niet opzettelijk tegengaan van spontane bosverjonging en niet beweiden tenzij dit plaatsvindt op basis van een natuurbeheersplan.

Bij de exploitatie moet rekening worden gehouden met de aanwezigheid van nesten holen en andere verblijfplaatsen van vogels en zoogdieren. De herplant moet gebeuren op bosbouwkundig verantwoorde wijze. Het doel van de herbeplanting is het opnieuw laten ontstaan van bos als levensgemeenschap. Herbeplanting door natuurlijke verjonging geniet waar dat mogelijk is de voorkeur.

Meer tijd voor natuurlijke verjonging (zie bladzijde 19)

Als redelijkerwijs natuurlijke verjonging te verwachten is en u wilt daarvan voor de herplant gebruikmaken, kunt u tegelijk met de kapmelding een verzoek doen tot uitstel van de termijn van herplant tot zes jaar. Dit wordt verleend onder voorwaarde dat u bosvorming niet tegengaat en u het bos niet oneigenlijk gebruikt. Na de termijn van zes jaar wordt beoordeeld of er eventueel nog een keer uitstel aan de orde is, eventueel met de verplichting om maatregelen te nemen tegen wild, verbraming, vergrassing of met de verplichting tot aanplant.

Flexibiliteit voor geïntegreerd bosbeheer (zie bladzijde 19)

De provincie stimuleert 'geïntegreerd bosbeheer', kleinschalig beheer, waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van natuurlijke verjonging. Als u het bos op een dergelijke manier beheert, kunt u onder voorwaarden ontheffing krijgen voor de

manier van melden en de herplanttermijn. Het totaal aan open plekken mag niet meer dan 10% beslaan van uw bos en de afzonderlijke open plekken mogen niet groter zijn dan 50 are.

Vrijstelling van de meldings- en herplantplicht voor tijdelijke bossen op landbouwgrond (zie bladzijde 24)

Voor tijdelijke, snelgroeïende bossen op landbouwgrond kunt u voor het planten vrijstelling vragen van de meldings- en herplantplicht. De velling moet dan binnen veertig jaar na herplant plaatsvinden.

Bos omvormen naar andere grondgebruiksvormen, zoals heide, schraalland, een poel, een biotoop voor bijzondere planten of dieren.

De provincie is zuinig op het bos. Het duurt heel lang voordat een nieuw aangeplant bos uitgegroeïd is tot een volwaardig bos-systeem. De provincie gaat daarom terughoudend om met verzoeken om bos om te vormen naar andere begroeiingstypen. Zeker als het gaat om bos dat deel uit maakt van een boskern (meer dan 5 ha), en als er in het betreffende bos sprake is van bijzondere waarden uit oogpunt van natuur, cultuurhistorie of landschap.

Voor de provincie moet vaststaan dat de omvorming een meerwaarde oplevert voor de natuur. De Boswet biedt drie mogelijkheden:

- 1 *onthefving van de herplantplicht* voor herstel van cultuurhistorische waarden, hoogveen, laagveen, stuifzand en oevers van stilstaand water. (zie bladzijde 24).
- 2 *vrijstelling van de herplantplicht* voor het verwijderen van bosopslag jonger dan tien jaar op heidevelden. (zie bladzijde 25).
- 3 *compensatie* voor alle overige omvorming van bos naar andere terreintypen. De voorgedragen compensatie wordt beoordeeld aan de hand van een aantal kwaliteitscriteria. (zie bladzijde 21).

De handhaving (zie bladzijde 17)

Alle voorgenomen en uitgevoerde vellingen worden geregistreerd. De registratie is de basis voor controle op de naleving van de herplantplicht. Steekproefsgewijs wordt in het terrein, maar ook vanuit luchtsurveillance, gecontroleerd op illegale vellingen en op strijdige activiteiten. Op overtredingen van de meldings- en herplantplicht is het regime van de Wet Economische Delicten van toepassing. De opsporingsambtenaar kan volstaan met een waarschuwing, maar kan ook proces-verbaal opmaken.

2 Wanneer is de boswet van toepassing? (artI.4)

De Boswet is van toepassing op alle bossen en houtopstanden buiten de bebouwde kom die ofwel groter zijn dan 10 are ofwel, in het geval van rijbeplantingen, bestaan uit meer dan twintig bomen. Er wordt gesproken van bos als de bomen elkaar duidelijk beïnvloeden. Als richtlijn wordt gehanteerd een bedekkingspercentage van 60%.

Struikbeplantingen groter dan 10 are vallen onder de Boswet. Echter niet eenrijige geschoren meidoornheggen die als zodanig zijn aangelegd en beheerd. Spontane bosopslag langs sloten, op natuurterreinen en op braakliggende terreinen valt onder de Boswet zodra er sprake is van een bedekkingspercentage van 60% en de opslag vijf jaar of ouder is.

De Boswet is niet van toepassing op:

- erven en tuinen;
- eenrijige beplantingen van populier of wilg op of langs landbouwgronden;
- een- of meerrijige beplantingen van populier of wilg langs wegen;
- Italiaanse populier, linde, paardekastanje en treurwilg;
- vruchtbomen;
- windschermen langs boomgaarden;
- kerstsparren;
- kweekgoed.

De relatie met de gemeentelijke kapverordening

De Boswet is alleen van toepassing buiten de “bebouwde kom Boswet”. De gemeenteraad stelt deze begrenzing vast en legt deze ter goedkeuring voor aan ons college. De begrenzing van de “bebouwde kom Boswet” hoeft niet samen te vallen met de bebouwde kom in het kader van de wegenverkeerswet.

De provincie moet de begrenzing van de “bebouwde kom Boswet” goedkeuren. Wij kijken vooral of het begrensde gebied een bebouwd karakter heeft. We betrekken daarbij uitbreidingsplannen die naar verwachting binnen twee jaar gerealiseerd worden. Als de gemeente geen begrenzing van de “bebouwde Boswet” heeft vastgesteld, dan is de Boswet in principe tot het centrum van het stedelijk gebied van toepassing.

De meeste Gelderse gemeenten beschikken over een ‘begrenzing bebouwde kom Boswet’. Binnen die bebouwde kom kan de gemeente regels opstellen voor het kappen van bomen in een gemeentelijke kapverordening of de Algemene Plaatselijke

Verordening. De kapverordening kan ook buiten de bebouwde kom gelden, maar niet voor houtopstanden groter dan 10 are of twintig bomen in een rij van een bij het Bosschap geregistreerde bosbouwonderneming (Artikel 15, lid 3, Boswet).

Als de Boswet en de gemeentelijke verordening beide van toepassing zijn, is samenspraak tussen provincie en gemeente gewenst. Onze inzet is om tot gelijktijdige besluiten te komen. Boswet en kapverordening kunnen elkaar aanvullen. Zo biedt de gemeentelijke verordening vaak de mogelijkheid om meer inhoudelijke eisen te stellen aan de herplant. De Boswet is strafrechtelijk bijzonder effectief.

De relatie met de ruimtelijke ordening, artikel 5, lid 1

De meldings- en herplantplicht van de Boswet zijn niet van toepassing als de grond waarop een velling wordt uitgevoerd, nodig is voor de uitvoering van een werk overeenkomstig een goedgekeurd bestemmingsplan. Wij verstaan in het kader van de ruimtelijke ordening onder het begrip “werken”: bouwwerken en werken die geen bouwwerken zijn. Het gaat dus ook om civieltechnische werken zoals de aanleg van een parkeerplaats, sportterrein of golfterrein. Artikel 5, lid 1 is bedoeld voor situaties waarin met de uitvoering van het werk een nieuwe bestemming wordt gerealiseerd die afwijkt van en strijdig is met de huidige bestemming. Artikel 5, lid 1, is niet bedoeld om de Boswet buiten werking te stellen voor bestaande bestemmingen waarin het gebruik als houtopstand samengaat met andere doeleinden zoals agrarisch gebruik.

Als bos moet wijken voor een werk overeenkomstig een goedgekeurd bestemmingsplan treedt de provinciale richtlijn Compensatie Bos en Natuur in werking. Deze richtlijn is een uitwerking van het streekplan en het compensatiebeginsel uit het Structuurschema Groene Ruimte.

Wanneer is de ‘Boswet’ niet van toepassing

- bos kleiner dan 10 are / 20 bomen in een rij
- binnen de bebouwde kom
- erven en tuinen,
- Italiaanse populier, linde, paarde-kastanje, treurwilg
- wegbeplantingen of eenrijige beplantingen op of langs landbouwgronden van populier of wilg
- vruchtbomen en windschermen om boomgaarden
- kerstsparren jongerdan 12 jaar
- kweekgoed

Wanneer is de gemeentelijke ‘Kapverordening’ niet van toepassing

- houtopstanden van bij bosschap geregistreerde bosbouwondernemingen groter dan 10 are of 20 bomen in een rij buiten de bebouwde kom.

Toelichting

Erven en tuinen

Een erf- of tuinbeplanting moet als zodanig herkenbaar zijn op grond van het bestemmingsplan (gebonden aan een bouwkavel).

Rijbeplanting

Een eenrijige beplanting van populier- of wilg valt wel onder de Boswet, als deze onlosmakelijk aansluit op een Boswet-beplanting.

Vruchtbomen

Bomen die worden aangeplant vanwege de opbrengst van fruit of noten. *Prunus avium*, *Juglans nigra* en *Castanea sativa* worden niet tot de vruchtbomen gerekend.

Kerstgroen

Kerstgroenkwekerijen en andere kwekerijen op landbouwgrond die als zodanig zijn bestemd, vallen niet onder de Boswet. Bos is een redelijk compleet ecosysteem, gekenmerkt door een relatief ongestoorde bodemontwikkeling. Een (kerst-boom)kwekerij is een intensieve vorm van landbouw gekenmerkt door regelmatige bodembewerking, rooien en verwijderen van stobben, egalisatiewerkzaamheden, ploegen, bemesten, chemische onkruidbestrijding, dicht plantverband, vormsnoei et cetera.

Bos onder hoogspanningsleidingen

Op bos onder hoogspanningsleidingen is de Boswet van toepassing. De hoogte van de beplanting moet op voorschrift van de elektriciteitsmaatschappijen 4 meter onder de leidingen blijven. Uitgangspunten zijn herplant met langzaam groeiende soorten of hakhoutbeheer.

Grienden

De Boswet is van toepassing op alle grienden.

3 De kapmelding, de wachttermijn en het kapverbod

De kapmelding

U moet een voorgenomen velling (die geen dunning is) ten minste één maand maar niet langer dan één jaar voor de vellingswerkzaamheden melden op een daarvoor bestemd formulier. Alle vellingen die binnen het bosbouwkundig beheer een open ruimte in het bos veroorzaken die groter is dan anderhalf maal de boomhoogte, gemeten van stamvoet tot stamvoet, zijn meldingsplichtig. Ook elke velling die bedoeld is om ander gebruik van het bos mogelijk te maken moet worden gemeld.

U moet bij de kapmelding een topografische kaart meezenden schaal 1:25.000 of groter waarop de ligging en de omvang van de velling duidelijk is aangegeven. Ook moet u aangegeven wie de eigenaar is van de grond waarop de velling plaatsvindt.

Onder vellen wordt ook verstaan het rooien van bos en het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging tot gevolg hebben.

Ook voor vellingen in laanbeplantingen geldt de meldingsplicht, tenzij de velling een dunning is om de achterblijvende laanbomen voldoende groeiruimte te geven.

U moet het kapmeldingformulier naar LASER sturen. LASER stuurt namens de Minister van Landbouw Natuurbeheer en Visserij een ontvangstbevestiging en wijst daarbij op de verplichting tot herplant. Niet volledig ingevulde formulieren worden niet in behandeling genomen. LASER stuurt deze terug met het verzoek ontbrekende gegevens aan te vullen. LASER wijst erop dat u niet eerder met de velling mag beginnen dan een maand nadat het kapmeldingsformulier volledig ingevuld door LASER is ontvangen. LASER stuurt een afschrift naar de eigenaar, de provincie en de betrokken gemeente.

De wachttermijn

Als u een kapmelding heeft ingediend, moet u een maand wachten met de uitvoering van de velling. In bepaalde terreintypen is het wenselijk om een velling uit te voeren tijdens vorst. Ook ziekten of plagen kunnen aanleiding zijn om versneld tot velling over te gaan. U kunt voor deze situaties ontheffing vragen van de verplichte maand wachttijd.

Door ziekten en dergelijke aangetaste beplantingen die op basis van andere wet- en regelgeving geveld moeten worden, blijven herplantplichtig.

Hakhoutbeheer

Het periodiek afzetten van hakhout of griend is niet meldingsplichtig. Ook het terugzetten van doorgeschoten hakhout is niet meldingsplichtig, mits de stobben kunnen uitlopen.

Bij hakhoutbeheer wordt periodiek geoogst van dezelfde stobbe. Alle bovengrondse delen van de houtopstand worden vlak boven de stobbe zodanig afgezet dat de stobbe weer kan uitlopen. Er moeten minimaal twee uitlopers boven de stobbe zijn. Eik moet om de 10 à 15 jaar worden afgezet. Es en berk om de 5 à 10 jaar. De hoogte van de opstand is 5 à 10 m. Bij doorgeschoten hakhout is de periodieke kap éénmaal overgeslagen. Doorgeschoten eiken- en elzenhakhout is maximaal 30 jaar; doorgeschoten hakhout van es en berk is maximaal 20 jaar.

Er wordt gesproken van hakhout als het regenererend vermogen van de opstand nog intact is. Aan de stobben moet nog te zien zijn dat het om oorspronkelijk hakhout gaat. Het hakhout is niet op spaartelgen gezet en er is niet doorgeplant met andere soorten. Er is in beperkte mate spontane bosopslag. Er is van nature een onderscheid ontstaan tussen heersende, meeheersende en onderdrukte scheuten.

Er wordt gesproken van opgaand bos als de periodieke kap langer dan één cyclus is uitgesteld, als er een bosmicroklimaat is, als er natuurlijke selectie optreedt in het aantal uitlopers, als er een relatief groot aandeel dode stobben is, als het hakhout op spaartelgen zijn is gezet of is doorgeplant, of als er spontane bosopslag is. Uit een uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven van 1 februari 1985 blijkt dat een griend die voor een aanmerkelijk deel uit meidoorn bestaat onder de Boswet valt.

Tijdelijk bos

Voor tijdelijke, snelgroeiende bossen op landbouwgronden kunt u vóór het planten vrijstelling vragen van de meldings- en herplantplicht. De velling moet dan binnen veertig jaar na aanplant plaatsvinden. U moet deze aanvraag indienen bij LASER. Wij controleren of er een herplantverplichting op het perceel ligt. Ook meten wij de oppervlakte na en beoordelen wij de beplanting. LASER stelt ons en de betrokken gemeente in kennis van de vrijstelling.

Handhaving

Wij registreren alle voorgenomen en uitgevoerde vellingen (niet de dunningen). Op basis van de registratie controleert onze opsporingsambtenaar of voldaan wordt aan de herplantplicht. De opsporingsambtenaar stelt de eigenaar in kennis als blijkt dat bos teniet is gegaan door natuurcalamiteiten. Er is dan een verplichting tot herplant. Illegale vellingen worden afgehandeld als een economisch delict. Bovendien is er een verplichting tot herplant.

Kapverbod (art. 13)

Bij elke kapmelding wordt in principe beoordeeld of de voorgenomen velling uit oogpunt van natuur en landschapsschoon aanvaardbaar is. In uitzonderlijke gevallen overwegen wij een kapverbod: bij bijzondere beplantingen, bijvoorbeeld voor oude groeiplaatsen, oude bomen, cultuurhistorisch waardevolle beplantingen, landschappelijk fraaie beplantingen, natuurbossen, beplantingen waar broedgevallen van rodelijstsoorten voorkomen et cetera. Ook de omvang van de velling kan reden zijn voor een kapverbod (groter dan 3 ha in aaneengesloten bos; een groot gat in een ecologische verbindingszone) en als er sprake is van een hoog tempo van vellingen (jaarlijks meer dan 10% van de bosoppervlakte). Een kapverbod geldt voor telkens vijf jaar. Wij beschouwen een kapverbod als een ultiem middel. In overleg met de eigenaar zoeken wij eerst naar andere oplossingen.

LASER stelt de eigenaar en de grondgebruiker van een kapverbod op de hoogte. Ook wordt het kapverbod in de Staatscourant gepubliceerd. Er bestaat een schadevergoedingsregeling bij een kapverbod. Ook is er beroep mogelijk tegen het kapverbod en tegen de beschikking waarin de schadevergoeding wordt geregeld.

4 *De herplantplicht*

Binnen drie jaar herplanten

U moet na velling of tenietgaan van een houtopstand anders dan dunning binnen drie jaar herplanten. De herplantplicht rust op het perceel. Bij eigendomsoverdracht moet een eventuele herplantplicht vermeld worden in de overdrachtsakte, akte van vestiging of overdracht van gebruiksrecht. De herplantplicht blijft op het perceel liggen. Als de herplantplicht bij overdracht niet is gemeld, is de oude eigenaar in gebreke gebleven. Dit is een zaak tussen oude en nieuwe eigenaar of gebruiksgerechtigde en dus een civielrechtelijke procedure.

Bosbouwkundig verantwoorde herplant

De herplant moet gebeuren op bosbouwkundig verantwoorde wijze (KB 20-6-1962). De aan te brengen nieuwe beplanting moet kwalitatief en kwantitatief in een redelijke verhouding staan tot het gevelde of tenietgegane (College van Beroep voor het bedrijfsleven d.d. 30 oktober 1987). Het doel van de herbeplanting is het opnieuw laten ontstaan van bos als levensgemeenschap, een boscossysteem (College van Beroep voor het bedrijfsleven d.d. 27 dec 1994). Bos is dus wat anders dan de continue aanwezigheid van een bomenbestand, intensieve snijgriendteelt, de teelt van kerstgroen of een kwekerij.

Wij stimuleren op grote schaal geïntegreerd bosbeheer: het zoveel mogelijk gebruik maken van natuurlijke processen in het bos. Herbeplanting door natuurlijke verjonging geniet waar dat enigszins mogelijk is dan ook de voorkeur. De natuurlijke verjonging en de ontwikkeling van de bosbodem mag (behalve in het kader van omvormingsbeheer op basis van een beheerplan) dan niet tegengegaan worden door het uittrekken van kiemplanten, het rooien van stobben, diepploegen, bemesten en beweiden. Het kan soms nodig zijn om natuurlijke processen te versnellen, bijvoorbeeld door bodemverwonding, planten, rasteren. De natuurlijke verjonging is geslaagd als driejarige kiemplanten een bedekking hebben van 60%. Zolang dat niet aan de orde is, spreken we van een kapvlakte. Een zeker aandeel struiken als lijsterbes, vuilboom en dergelijke worden geaccepteerd als soorten die thuishoren in de natuurlijke successie. Linde wordt alleen geaccepteerd bij aanplant in individuele of groepsgewijze menging, niet als grootschalige monocultuur.

Waar natuurlijke verjonging niet mogelijk of te verwachten is, bijvoorbeeld bij smalle lintbeplantingen (minder dan 30 meter breed) en lanen, moet geplant worden met soorten die aansluiten bij de groeiplaats. Ook gaten in lanen als gevolg van ziekte of wind moeten in principe weer worden ingeplant. Als herinplant niet mogelijk is door te weinig licht, kan uitstel van de

herplanttermijn worden gevraagd. Als herinplant om andere redenen niet mogelijk is, moet elders worden gecompenseerd. Als de achterblijvende beplanting te klein is om onder te Boswet te vallen, moet de hele beplanting worden gecompenseerd.

Bij herplant gelden de volgende richtlijnen: met tweejarig bosplantsoen een plantverband van maximaal 2 x 2 meter, met populier en wilg een plantverband van maximaal 8 x 8 meter, met veren een plantverband van maximaal 4 x 4 meter. Bij laanbomen langs wegen een onderlinge afstand van maximaal 10 meter.

Bij herplant moet de oppervlakte tot aan de buitenste stobben weer ingeplant worden. U bent verplicht om drie jaar na de herbeplanting niet aangeslagen beplanting te vervangen.

Wij beschouwen zoomvegetaties als een belangrijk onderdeel van het bosesysteem. Wij beschouwen omvorming van opgaand bos naar mantelvegetatie in bosranden over een breedte van 10 meter. dan ook als bosbouwkundig verantwoorde herbeplanting. Bij bosstroken die smaller zijn dan 30 meter. moet het aandeel boomvormers minimaal 60% zijn.

19

Uitstel van de termijn van herplant

Natuurlijke verjonging slaagt meestal niet binnen drie jaar na de velling. U kunt daarom een verzoek tot uitstel van de termijn van herplant aanvragen als u gebruik wilt maken van natuurlijke verjonging en dit redelijkerwijs ook mogelijk is. (geen boomweides, smalle singels, zeer dichte grasmat etc.) Wij verlenen hierop standaard een ontheffing van de termijn van herplant tot zes jaar, onder voorwaarde dat u het bos niet oneigenlijk gebruikt en de natuurlijke verjonging niet tegenwerkt door beweiden, bemesten, rooien et cetera.

Na zes jaar wordt beoordeeld of eventueel nogmaals verlenging van de termijn aan de orde is, of dat u maatregelen moet nemen tegen wild of ruigtes of dat u moet planten. Steekproefsgewijs wordt gecontroleerd of deze voorwaarden worden nageleefd. Het niet naleven wordt beschouwd als een overtreding van de wet. Op dat moment wordt de verleende uitstel ingetrokken en geldt de driejarige termijn van herplant.

Ontheffing van de wijze van melden en van de herplanttermijn

Voor kleinschalig bosbeheer kunt u op verzoek ontheffing krijgen van de standaardwijze van melding en van de herplanttermijn. Dat betekent dat u afzonderlijke vellingen niet meer hoeft te melden, mits de velling niet groter is dan 50 are

en het totaal aan vellingen niet hoger is dan 10% van het bos. Wij stellen daarbij de volgende voorwaarden:

- U maakt gebruik van de (rijks)subsidieregeling Natuurbeheer onderdeel bosbeheer subsidie.
- Vellingen zijn niet groter dan 50 are.
- Het totaal aantal open plekken beslaat niet meer dan 10% van het totale oppervlak van het bosbezit.
- U overhandigt een kadastrale kaart met daarop aangegeven de oppervlaktes waarop de herplantplicht rust. Dit is bij voorkeur dezelfde kaart die voor de nieuwe regeling natuurbeheer moet worden ingediend.
- U bent verplicht deze kaart elke zes jaar te actualiseren.
- U belemmert de successie op de verjongingsoppervlakte niet door beheer of gebruik.

Natuurlijke ontwikkelingen zijn dus bepalend voor de snelheid en mate waarin een open plek dichtgroeit. Uit ecologisch oogpunt zijn deze open plekken en de overgangen die ontstaan naar bos zeer waardevol. Wij verwachten bovendien dat de meeste verjonging binnen tien jaar slaagt. Wij spreken van geslaagde verjonging als er driejarige kiemplanten zijn met een bedekking van minimaal 60%. De locatie telt dan niet meer mee als open plek.

Steekproefsgewijs - onder andere op basis van luchtfoto's, maar ook in het terrein - wordt gecontroleerd of u zich houdt aan de gemaakte afspraken. Bij een overtreding wordt de ontheffing ingetrokken en geldt het gewone Boswet-stramien, dat wil zeggen: elke velling melden en binnen drie jaar herplanten.

Laanbeplantingen

Als er in lanen gaten in de kroonprojectie ontstaan groter dan 30 meter moet opnieuw worden ingeplant. Voor gaten tussen de 30 en 100 meter kunt u uitstel van de herplanttermijn vragen. De eenrijige beplantingen aan weerszijden van het gat behoren tot dezelfde beplanting. Bij velling van de totale laan ligt er dus een herplantverplichting voor de hele laan inclusief het dunningsgat.

Gaten in de kroonprojectie groter dan 100 meter moeten altijd worden ingeplant. Als dat ter plaatse niet mogelijk is, moet elders worden gecompenseerd. Als na velling van een deel van een laan de achterblijvende beplanting te klein is om onder de Boswet te vallen, moet de hele beplanting worden gecompenseerd.

Compensatie van de herplantplicht

Compensatie wil zeggen: herplant elders. U kunt een verzoek tot compensatie schriftelijk indienen bij LASER. Wij gaan in principe terughoudend om met compensatie. Wij toetsen aanvragen op grond van de bepalingen in het Koninklijk Besluit van 20 juni 1962 stb 220 en op grond van ons provinciaal beleid in de natuurdoelenkaart, natuurgebiedsplannen et cetera. LASER

wijst bij afwijzing van het verzoek op de mogelijkheid van bezwaar en beroep.

Wij staan compensatie in principe niet toe als de gevelde of op andere wijze tenietgegane houtopstand deel uitmaakte van een boskern.

Een boskern is een min of meer aaneengesloten houtopstand met in totaal een oppervlakte van circa 5 ha of meer bos. Deze omschrijving wordt beschouwd als algemeen aanvaard en volgt uit de jurisprudentie bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven.

Wij doen dat alleen op grond van bijzondere omstandigheden. De velling en de compensatie moeten dan meerwaarde betekenen voor natuur of landschap.

- Het gevelde bos maakt plaats voor heide, schraalland, een poel of een biotoop voor bijzondere planten of dieren en.
- De compensatie betekent een versteviging van de boskern of een nabij gelegen boskern.
- De compensatie heeft een “gunstige” invloed op het landschap.

Het natuurgebiedsplan geeft aan of er sprake is van een kansrijke situatie. Bij herstel van biotopen voor bijzondere soorten dieren en planten vinden we soortenbeschermingsplannen maatgevend. Dit geldt ook voor de aanleg van poelen. De urgentie van dergelijke poelen dient hoog te zijn en er zijn geen alternatieven in de bosrand of buiten het bos. Als in redelijkheid niet kan worden verwacht dat de herplantplicht elders wordt gecompenseerd, verlenen we in uitzonderingsgevallen ontheffing van de herplantplicht.

Er is geen sprake van bijzondere omstandigheden als bos wordt omgezet voor landbouwkundig gebruik. Dit vindt steun in de vaste jurisprudentie bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven.

Aan de compensatie van een boskern kunnen wij voorschriften en beperkingen verbinden. Dit is maatwerk. Een voorschrift kan bijvoorbeeld zijn dat met een bepaalde boomsoort moet worden herbeplant. Een beperking kan zijn dat de compensatie binnen een bepaalde regio of provincie moet plaatsvinden.

Is er geen sprake van een boskern en zijn er geen bijzondere waarden uit oogpunt van natuur, cultuurhistorie of landschap in het geding, dan is compensatie in principe toegestaan. Aan de compensatie worden wel de volgende voorwaarden gesteld:

- De compensatiegrond is vrij van een bestaande herplantplicht.
- De compensatiegrond is onbeplant.

De jurisprudentie van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (d.d- 1 februari 1985):

Het zou in strijd met de doelstelling van de Boswet zijn indien reeds bestaande houtopstanden zouden kunnen dienen tot voldoening aan de verplichting tot herbeplanting die is ontstaan door de velling van een andere bestaande houtopstand. Dit geldt ook voor spontaan ontstane bossen waar een vrijstellingsregeling voor herplant van toepassing is. Deze bossen worden niet beschouwd als compensatiebos voor vellingsactiviteiten elders.

- De Boswet blijft op de herbeplante houtopstand van toepassing. Dat betekent dus niet compenseren in de vorm van eenrijige beplanting van populier of wilg op of langs landbouwgrond, of met boomsoorten die niet onder de Boswet vallen.
- De compensatie is bosbouwkundig verantwoord.
- De bestemming van de compensatiegrond is niet strijdig met duurzame bosontwikkeling.
- De compensatie is bij voorkeur in dezelfde regio.
- De compensatiegrond is niet van mindere kwaliteit.

Wij volgen hierbij de indeling in de Registratieverordening van het Bosschap. Tot klasse 1 behoren rivierkleigronden, leemgronden, lemige zeer fijne zandgronden, zavelgronden en vochtige, humeuze zandgronden. Tot klasse 3 behoren kille, drassige gronden, sterk grindhoudende grove zandgronden zonder bijmenging van fijnzand en stuifzandgronden. Tot klasse 2 horen alle gronden die niet tot 1 of tot 3 zijn gerekend.

Ook beoordelen we of de compensatielocatie anderszins minder geschikt is voor de ontwikkeling van bos; bijvoorbeeld door drijfmest, bestrijdingsmiddelen, uitstoot van schadelijke stoffen. Tot slot betrekken we de groeiplaatsontwikkeling van de vellingslocatie in de beoordeling. Bij een tweede generatiebos of een eerste generatiebos van ten minste vijftig jaar betekent compensatie al gauw een achteruitgang van de grondkwaliteit.

- De compensatie is even groot als de velling, bij voorkeur aaneengesloten, en bij voorkeur niet in lijnvormige elementen, tenzij de kwaliteit van een landgoed daarmee gebaat is.

De oppervlakte van de compensatie wordt bepaald op basis van de eigendomsgrens en gebruiksgrenzen als rasters en greppels. Op de vellingslocatie wordt 1 meter buiten de laatste stammen meegerekend bij de oppervlakte. Bospaden tot een breedte van 6 meter worden tot de beboste oppervlakte gerekend. Op het compensatieperceel wordt aan de buitenzijden van de nieuwe opstand een halve plantafstand bij de rekening betrokken. Als men 2 meter uit de kadastrale grens wil planten, kan dat; maar dat kan niet van de netto te beplanten oppervlakte worden afgetrokken.

Als een rijbeplanting wordt omgezet in bos of andersom dan geldt dat 1.250 meter enkele rij overeenkomt met 1 ha bos. Als een meerrijige beplanting wordt omgezet in bos of andersom wordt uitgegaan van de breedte tussen de rijen en wordt aan weerszijden vier meter gerekend voor de buitenzijde.

- De boscompensatie is niet al in gemeentelijke, provinciale of rijksplannen concreet met financiële middelen voorzien.

De herplantverplichting rust op de locatie waarop geveld is totdat de herplant op de nieuwe locatie is geslaagd. Als dit niet gebeurt binnen de overeengekomen termijn, moet op de oorspronkelijke locatie alsnog aan de herplantplicht worden voldaan.

Vrijstelling van de herplantplicht voor tijdelijk snelgroeiend bos

Voor tijdelijke, snelgroeiende bossen op landbouwgronden kunt u vóór het planten vrijstelling vragen van de meldings- en herplantplicht (Beschikking vrijstelling meldings- en herplantplicht -Staatscourant nr. 195, 11 oktober 1982). U moet deze aanvraag indienen bij LASER.

Wij controleren of er een herplantverplichting op het perceel ligt. Ook meten wij de oppervlakte na en beoordelen wij de beplanting. Laser stelt ons en de betrokken gemeente in kennis van de vrijstelling. Mits geveld binnen 40 jaar na aanleg rust na de velling geen herplantverplichting op de grond.

Ontheffing van de herplantplicht (artikel 6, lid 2)

De Boswet opent in artikel 6, tweede lid, de mogelijkheid tot ontheffing van de verplichting tot herbepanting. Wij verlenen deze ontheffing alleen in bijzondere gevallen. Aan de ontheffing kunnen we voorwaarden stellen. De voorwaarden moeten redelijk zijn en rechtstreeks verband houden met de ontheffing. Zo stellen we bij ontheffing van de herplantplicht voor het herstel van heide de voorwaarde dat het heideveld als zodanig in stand wordt gehouden. Ook kunnen we compensatie elders verlangen.

Wat zijn bijzondere gevallen? Er kan ontheffing worden gevraagd voor het herstel van cultuurhistorische waarden, bijvoorbeeld werkzaamheden voor archeologisch onderzoek en herstel van zichtassen en dergelijke op buitenplaatsen. Ook kan ontheffing worden gevraagd voor het herstel van hoogveen, moerassig laagveen en stuifzand. Wij toetsen dergelijke verzoeken aan onze natuurdoelenkaart.

Verder is ontheffing van de herplantplicht mogelijk voor oevers van stilstaand water. Deze kunnen in hun ontwikkeling worden bedreigd door bladval en beschaduwing. Oevers van waterlopen komen niet in aanmerking. De ontheffing beslaat voor oevers een zone van gemiddeld 30 meter breed, gerekend vanaf de waterlijn bij het gemiddeld voorjaarspeil.

Vrijstelling van de herplantplicht

Voor heidevelden die door achterstallig onderhoud in de loop der jaren zijn gevolgen met bosopslag kan een vrijstelling van de herplantplicht worden verkregen. Echter alleen voor bosopslag die jonger is dan tien jaar. Oudere bosopslag moet in principe worden gecompenseerd.

Ontheffing van meldings- en herplantplicht, wandelend bos

Voor grote boslandschappen met een aanzienlijk deel hei of andere open ruimtes willen we op ruimere schaal gebruik maken van het concept “wandelend bos”. Daarbij heeft de beheerder de vrijheid om bos op de ene plaats te vellen en op de andere plaats spontaan te laten opslaan. Hier kunnen successiestadia van open terreintypen en gesloten bos ontstaan onder invloed van begrazing en windworp. Bos verdwijnt op de ene plaats terwijl elders open plaatsen dichtgroeien. In feite vindt boscompensatie plaats door spontane bosopslag. Voorwaarde is dat binnen het terrein het totale bosoppervlak gelijk blijft.

Wij toetsen aanvragen aan het natuurgebiedsplan. In principe moet het gaan om gebieden van minimaal 500 ha. met een verhouding bos tot open terrein van ongeveer 2:1. Ter beoordeling moet worden voorgelegd:

- de exacte begrenzing van het natuurterrein waaruit de terreintypeverdeling blijkt,
- oppervlakte en locatie van houtopstanden die vallen onder de Boswet,
- oppervlakte open terreintypen,
- een beheerplan voor het begrensde gebied.

In de ontheffing wordt de maximaal toegestane oppervlakte open ruimte vastgesteld. Als er meer open ruimten ontstaan, ontstaat er een herplantplicht.

5 *Boswet en ruimtelijke ordening*

Vrijstelling, compensatie of ontheffing van de herplantplicht impliceert een verandering van het grondgebruik. Bos maakt hier plaats voor een andere bestemming, bijvoorbeeld heide. Dit kan in strijd zijn met het bestemmingsplan, op grond waarvan een aanlegvergunning voor het kappen van bomen wordt geweigerd of herplant ter plaatse wordt geëist. Beide trajecten, Boswet en bestemmingsplanprocedure, moeten in principe doorlopen worden. Een uitspraak in het kader van de Boswet laat bepalingen van de ruimtelijke ordening onverlet. De verantwoordelijkheid om dit te regelen ligt primair bij de beheerder.

Wij hechten zeer aan een goede afstemming tussen Boswet en ruimtelijke ordening. Voor het behoud van bijzondere bosgemeenschappen is het gewenst deze te bestemmen als bos met accent natuur. Ter bescherming van waardevolle elementen in het agrarisch gebied is een bestemming als zodanig van belang. Voor deze bestemmingen bevelen wij aan in het bestemmingsplan een aanlegvergunning te eisen voor vellingen. Boswet en ruimtelijke ordening kunnen elkaar hierin versterken.

Het is niet nodig om dubbel te regelen. Onze richtlijn Compensatie Natuur en Bos is dan ook niet van toepassing als bos plaatsmaakt voor natuur, bijvoorbeeld heide. Dit wordt geregeld via de Boswet. Wij zullen gemeenten verzoeken medewerking te verlenen aan het vertalen hiervan in het ruimtelijk beleid.

Landinrichting

Het landinrichtingsplan moet in een vroeg stadium worden voorgelegd aan de uitvoerder Boswet bij de provincie om consequenties uit oogpunt van de Boswet te beoordelen. Als afgeleide van het landinrichtingsplan verlangde provincie in een vroeg stadium een landschapsplan. Hierin moet worden duidelijk gemaakt welke beplantingen plaats moeten maken voor kavel- en inrichtingswerken, welke beplantingen worden gehandhaafd en welke nieuwe beplantingen worden aangelegd ter compensatie.

In principe hanteren wij bij de uitvoering van de Boswet dezelfde regels binnen en buiten het landinrichtingskader. Dat betekent dat wij boscompensatie voor kavel- en inrichtingswerkzaamheden in principe accepteren, mits de te vervangen beplanting niet een boskern is of uit oogpunt van natuur, landschap of cultuurhistorie van bijzondere betekenis is. De boscompensatie moet zoveel mogelijk overeenkomen met de oorspronkelijke beplanting, dus lijnvorming voor lijnvorming en kleine bosjes voor kleine bosjes. Het landschapsplan is daarvoor het toetskader.